

film değerlendirmesi: çevreci halk kahramanı erin brockovich

yaren aydoğdu*

Erin Brockovich

Yapım: Jersey Films, Universal
Stüdyoları, Columbia Picture; Da-
ğıtım: Universal Pictures, Colum-
bia TriStar Film Distributors In-

ternational; Yönetmen: Steven Soderbergh; Senaryo: Susannah Grant;
Görüntü Yönetmeni: Ed Lachman; Müzik: Thomas Newman; Oyuncu-
lar: Julia Roberts, Albert Finney, Aaron Eckhart; Yıl: 2000; Süre: 130’.

Filmin Hikâyesi

Amerika’da bir enerji şirketi olan Pasific Gas and Electric Com-
pany’nin (PG&E) yol açtığı yer altı suyu kirliliğine karşı savaşan Erin
Brockovich’in gerçek hikâyesinden uyarlanan ve Türkiye’de “Tatlı Bela”
adıyla vizyona giren Erin Brockovich, biyografik bir hukuk-dram filmi-
dir. Hukuk firmasında avukat yardımcısı olarak çalışan Brockovich’in
hukuk eğitimi almamasına karşın halk için verdiği mücadele binlerce
insana ilham olmuştur.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, aydogduya-
ren1@gmail.com

Film, ABD’de 125 milyon doların üzerinde, dünya genelinde ise yaklaşık 256 milyon dolar hasılat elde etmiştir. Büyük bir izleyici kitlesine ulaşan film, 73. Oscar Ödüllerinde “En İyi Film”, “En İyi Yönetmen”, “En İyi Özgün Senaryo” ödüllerine layık görülerek oyuncularına da “En İyi Kadın Oyuncu” (Julia Roberts), “En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu” (Albert Finney) ödüllerini kazandırmıştır. Hem izleyiciler hem de eleştirmenler tarafından oldukça dikkat çeken Erin Brockovich, yarattığı toplumsal etki ile çevre kirliliği ve bireysel hakların savunulması konusunda teşvik edici bir film olmuştur.

Gerçek Kahramanlar Pes Etmez

Erin Brockovich, 333 milyon dolarlık tazminat davasını kazanan ve Amerika’nın gelmiş geçmiş en yüksek tazminat davası rekorunu kıran Erin Brockovich’in hayatını konu almaktadır. Brockovich’in gösterdiği mücadele ve azim, tüm dünyayı olduğu gibi Hollywood dünyasının da dikkatini çekmiş ve nihayetinde bir sinema filmi olarak seyirci karşısına çıkmıştır.

3 çocuklu bekâr ve işsiz bir anne olan Erin, geçirdiği trafik kazasında boynundan yaralanır ve kazanın sorumlusu olan doktora dava açar. Mahkeme salonunda gösterdiği agresif davranış sebebiyle açtığı davayı kaybeder. Avukatı Ed Masry tarafından görmezden gelinmesi ise bardağı taşıran son damla olur. Erin, avukatını ofisinde ziyaret ederek bir işe ihtiyacı olduğunu söyler ve onu işe alması için ikna eder.

Avukatının hukuk bürosunda çalışmaya başlayan Erin; PG&E şirketinin, California’da yaşayan Donna Jensen’in evini satın almak için teklif verdiği emlak davasının dosyalarını incelemeye başlar. Emlak dosyalarında gördüğü tıbbi kayıtlara anlam veremez ve Donna Jensen’i bizzat evinde ziyaret ederek işin aslını öğrenmeye çalışır. Erin, Donna’nın ve ailesinin hasta olduğunu ve hastane masraflarını da PG&E şirketinin karşıladığını öğrenir. Bunun sebebi ise kromdur ve şirket, kanserojen olan hegzavalent krom (altı değerlikli krom) maddesi-

“Erin Brockovich karakterinde olduğu gibi, ideal peşinde koşan sabırlı insanların sahip olduğu kişilik özelliklerini incelediğimizde onların büyük bir bölümünün çevresine ve topluma karşı duyarlı bireyler olduğunu görmek mümkündür. Sabır, dikkat, cesaret, özgüven, kararlılık ve yol göstericilik gibi özellikler, çevresine karşı kayıtsız kalamayan bir birey profili çizer. Sosyal bakımdan faydalı alanlara yönelmek, kişinin toplumla olan ilişkisini geliştirerek güçlü bir toplumsallık duygusuna hizmet eder görünmektedir.”

ni kullandığı halde bölge sakinlerine faydalı krom kullandıklarını iddia etmektedir. Bir üniversitenin öğretim görevlisinden konu ile ilgili bilgi alan Erin, kanıt toplamak için Bölge Sular İdaresine gider. Kendini tümüyle bu işe kaptırmış olduğu bir sırada ofise uğramadığı için patronu Ed tarafından işten kovulur. Ed'in, Erin'in kapısına gelip onu tekrar işe alması ise üniversitedeki öğretim görevlisi tarafından Erin adına gelen bir haberle mümkün olacaktır. Filmin ilk dramatik dönüm noktasını başlatan bu olaydan sonra Erin ve Ed birlikte sıkı bir çalışmaya başlarlar.

Erin, Hinkley bölge sakinlerini tek tek ziyaret eder ve PG&E şirketinin yeraltı suyunda pas önlemek için kullandığı krom maddesinin onlarda yol açtığı hastalıkları öğrenir. Kısa sürede bölge sakinlerinin güvenini kazanan ve adeta ailelerinin bir üyesi olarak görülen Erin, bu insanlara umut olacaktır. Patronu Ed, zaman zaman umutsuzluğa düşüp pes etmek istese de Erin'in tüm kanıtları toplayabileceğine ve bu davanın başarıyla sonuçlanacağına olan inancı daima galip gelmiş ve Ed'i bu davaya devam etmek üzere cesaretlendirmek için her yolu denemiştir.

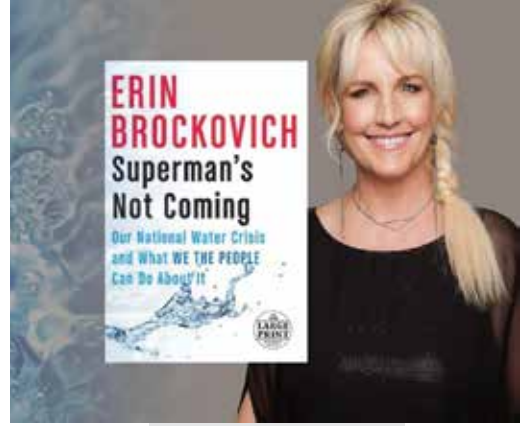
Avukat Ed, davanın yıllarca uzayabilme ihtimaline karşı, nihai kararın hakem tarafından verildiği tahkim yolunu seçer ve dava için bir ortakla anlaşır. Bu beklenmedik haber Erin'i kızdırsa da bölge sakinlerinin tümünden imza toplamayı başarır. PG&E şirketinde çalıştığını ve belgeleri imha etmekle görevlendirildiğini söyleyen gizemli bir adamdan aldığı belge, artık dava için tamamen hazır olduklarının kanıtıdır. 333 milyon dolarlık bir tazminatla dava kazanılmıştır. Erin, soluğu Donna'nın evinde alır ve tazminattan payına düşen miktarı öğrenen Donna'nın göz yaşları, Erin'in kahramanlığının somut bir simgesi olacaktır.

Toplumsallık Duygusu ve Çevre Bilinci

Psikiyatrist Alfred Adler'in kurucusu olduğu Bireysel Psikoloji Ekolü'nde, bireyin toplumla kurduğu sağlıklı iletişimin ruhsal yaşamını iyileştirdiği belirtilmektedir. Bireyin toplumla olan ilişkisi, onun en temel psikolojik ihtiyaçlarından birini ifade etmektedir. Bireyin toplumsallık duygusunun eksikliğinde, yaşamın olumsuz tarafına doğru yönelmenin söz konusu olacağını söyleyen Adler, bunun cesaret eksikliğinden kaynaklandığını belirtir. *“Toplumsal ilişki ve sağduyudan kaynaklanacak bütün o rüzgâr ve fırtınaların tümü de başarı için gereklidir. Toplumsallık duygusunun boyutu alışılmamış yeni toplumsal durumda belli eder kendini.”* (Adler, 1929: 59). Çalıştığı hukuk bürosunda anlam veremediği belgelerle ve tıp kayıtlarıyla karşılaşan Erin, bu olayın peşini bırakma-

yacak ve işin aslını öğrenmek için elinden geleni yapacaktır. Karşılaştığı bu yeni durumla Erin'in kişiliğini gerçekten tanımaya başladığımız bu sahnede, onun adalet anlayışını ve mücadeleye verdiği önemin boyutunu fark ederiz. Bireysel Psikoloji Ekolü, her bireyde bulunan aşağılık ve üstünlük duygularının, toplumla kurduğu ilişki düzeyinde dengelebileceğini söylemektedir. *“Bazı insanlarda söz konusu komplekslere rastlanmayışının nedeni, onlardaki aşağılık ve üstünlük duygusunun toplumsallık duygusu, cesaret ve sağduyu mantığıyla sosyal bakımdan yararlı alanlara kanalize edilmesidir.”* (Adler, 1929: 188). Erin Brockovich karakterinde olduğu gibi, ideal peşinde koşan sabırlı insanların sahip olduğu kişilik özelliklerini incelediğimizde onların büyük bir bölümünün çevresine ve topluma karşı duyarlı bireyler olduğunu görmek mümkündür. Sabır, dikkat, cesaret, özgüven, kararlılık ve yol göstericilik gibi özellikler, çevresine karşı kayıtsız kalamayan bir birey profili çizerler. Sosyal bakımdan faydalı alanlara yönelmek, kişinin toplumla olan ilişkisini geliştirerek güçlü bir toplumsallık duygusuna hizmet etmektedir. Erin Brockovich'in, tanık olduğu adaletsizliğin peşini bırakmayarak yaşamında yüce bir amaç uğruna hareket etmeye devam etmesi güçlü bir toplumsallık duygusuna işaret etmektedir.

Toplumsal duyarlılığının yüksek olduğu görülen Erin, zor ve mücadelecü hayat koşullarına rağmen yılmadan ve pes etmeden hareket eden bir karakterdir. Partneri George'a, yaşamını bugüne kadar hayatındaki erkeklerin verdiği kararlarla sürdüğünü söyleyen Erin, bundan sonra öyle olmayacağını ve çok çalışıp saygı duyulan biri olmak istediğini ifade eder. Bu sözler, Erin'in bir karar verdiğinin ve isteklerinin peşinden gitmeye kararlı olduğunun bir kanıtıdır. *“Kompleksli kişilerde cesaret eksikliğinden kaynaklanan sosyal ve yararlı alanlarda etkinlik gösterme yeteneksizliği bulunur. Cesaret eksikliği böyle kimseleri sosyal bir rota izlemekten alıkoyar.”*

“Sinema, toplumsallık duygusu ve çevre bilinci düşük olan bireylerin bilinçlenmesine ve motive olmasına katkı sağlayarak harekete geçmelerini teşvik edebilir. Özellikle halk kahramanlarının ve kararlı liderlerin hikâyelerinin anlatıldığı filmler, izleyicilerin, kahramanla özdeşleşerek çevresel sorunlara karşı duyarlı olmalarını sağlayabilir. Bu yönüyle sinema, toplumu harekete geçirici bir araç olarak işlev görür.”

“Erin Brockovich, hiçbir zaman yitirmediği inancı ve azmi ile kendisiyle birlikte yüzlerce insanı da bu davaya ortak olmaya ikna etmiştir. Toplumsal mücadelenin öneminin bilincinde olan Erin, davasını sonuna kadar savunarak pes etmeyenlerin başarıya ulaşacağını kanıtlamıştır.”

(Adler, 1929: 190). Öyle ki George’un, Erin’in hayatında daha fazla bulunamayacağını anlaması, onun toplumsallık duygusunun eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Erin’in daha önceki yaşamında baskın erkek figürlerinin olması, belki de onun kendini gerçekleştirme midine ket vuran bir etkidir. Artık önünde bir engelinin olması ve ne istediğini bilmesi, onu kendi yolundan gitme kararlılığına sevk eder.

Hukuk bürosunda belgeleri incelerken tıp kayıtlarıyla karşılaşan Erin, bu belgelerde bir sorun olduğunu fark eder ve adı geçen hastalardan bilgi almak için onları evlerinde ziyaret eder. Büyük bir şirketin sebep olduğu su kirliliğinin bölge sakinlerinde hastalıklara sebep olduğunu öğrendiğinde kayıtsız kalamayan Erin, bu sorunun zm için harekete geçer. PG&E şirketi tarafından kandırılan ve sular da bir sorun olmadığına inandırılan ev sahipleri, şirketin suçlu olduğunu kabul etmekte zorlanacaktır. Öyle ki şirket, ev sahipleri için doktor ayarlamış ve tüm masrafları da karşılamıştır. Verdiği maddi desteklerle durumu örtbas etmeye çalışan şirkete karşı savaşmaya karar verecek kişi ise Erin’dir. Erin, ev sahipleri ile birebir iletişim kurarak uyanışa sebep olmuştur. Avukat Ed’in zaman zaman vazgeçmek istemesi ve cesaretini yitirmesi, hukuk eğitimi almamış olan Erin’i hiçbir zaman umutsuzluğa düşürmeyecektir. Yitirmediği inancı ve azmi, kendisiyle birlikte yüzlerce insanı da bu davaya ortak olmaya ikna etmiştir. Toplumsal mücadelenin öneminin bilincinde Erin, davasını sonuna kadar savunarak pes etmeyenlerin başarıya ulaşacağını kanıtlamıştır.

Sinemanın Kitlesele Gücü

1900’l yılların başlarından itibaren sinemanın toplum ile olan ilişkisi üzerine alışan Hugo Mnsterberg, Siegfried Kracauer gibi sinema kuramcıları, sinemanın toplumu etkileyebildiğini ve ynlendirebildiğini fark etmiş ve sinemanın kitlesele gücüne dikkat çekmiştir. “Sinema başlangıç döneminde ekonomik bir etkinlik olarak görülse de zaman içinde toplumları etkileme gücü, sine-

macular ve toplumsal kurumlar tarafından fark edilir. Sinemanın toplumsal sorunları ifade ederek farkındalık kazandırması ve tüm sanatları bünyesinde barındıran bir sanat olması, onu özel bir sosyal olgu haline getirir.” (Öksüz, 2022: 35). Sinemanın toplumlara etkileyebilme gücünün fark edilmesiyle sinema, 1. Dünya Savaşı yıllarından itibaren liderler tarafından propaganda aracı olarak kullanılmıştır. “*Sinemanın etkili bir propaganda aracı olarak kullanılmasının en temel sebebi, filmlerde yer alan karakterler ile özdeşleşen izleyicinin, verilen herhangi bir mesajı kolaylıkla kabul etmesidir. Çünkü insanlar bir sinema filminin kurmacadan ibaret olduğunu bilmelerine rağmen, karakterler ile özel bir bağ kurarak, filmin tüm sürecine dahil olur ve bir bakıma hipnoz olan izleyicinin gerçeklik algıları farkında olmadan değiştirilmektedir.*” (Altay-Uğur, 2018: 13-32). Sinemanın özellikle erken dönemlerinde, toplumların algılarını değiştirme amacına hizmet ettiği bilirse de izleyicilere toplumsal farkındalık kazandırıp onları çevrelerine daha duyarlı bireyler olmaya da teşvik etmektedir.

Çevre sorunları, insanlık var olduğundan beri gündemde olup insanın doğayla olan etkileşimiyle birlikte değişime uğrayan bir olgudur. 18. yüzyılda başlayan Endüstri Devrimi, insanların üretim ve tüketim alışkanlıklarını değiştirmiş ve sanayileşmenin etkisiyle çevre tahribi büyük bir sorun haline gelmiştir. Atmosferdeki sera gazları seviyelerinin yükselmesiyle de küresel ısınma ve iklim değişikliği son yüzyılın en büyük tehdidi olmuştur.

Sinema, toplumsallık duygusu ve çevre bilinci düşük olan bireylerin bilinçlenmesine ve motive olmasına katkı sağlayarak harekete geçmelerini teşvik edebilir. Özellikle halk kahramanlarının ve kararlı liderlerin hikâyelerinin anlatıldığı filmler, izleyicilerin, kahramanla özdeşleşerek çevresel sorunlara karşı duyarlı olmalarını sağlayabilir. Bu yönüyle sinema, toplumu harekete geçirici bir araç olarak işlev görür. Erin Brockovich, büyük bir kuruluşa karşı savaş veren bir karakter olarak adalet ve mücadele kavramlarını sorgulamakta ve toplumsal adaletin önemini vurgulamaktadır.

Çevre Temalı Filmlerin Toplumsal Yansımaları

1960’lardan itibaren artmaya başlayan çevre hareketleri, çevre temalı filmlerin yoğunluk kazanmasına yol açmıştır. Birçok belgesel ve kurmaca film, çevre kirliliği, doğal kaynakların tükenmesi, iklim değişikliği, küresel ısınma gibi önemli global sorunlara dikkat çekerek izleyicilerde

evre bilinci oluşturmayı hedeflemiştir. Sinema, bir kitle iletişim aracı olarak insanlık için hayati önem taşıyan sorunları gün yüzüne çıkararak toplumun daha büyük bir kesiminin farkındalığını artırılabilmektedir. Çevreyi koruyan kurum ve kuruluşlarla birlikte çeşitli medya kuruluşları ve film festivalleri de evre kirliliğine dikkat çeken filmlere verdiği önem ve sağladığı desteklerle ne çıkmaktadır. “*Medya aracılığıyla çevrede değişim oluşturmayı amaçlayan evreci Medya Birliği (EMA) 1991’den bu yana her sene dizi, ocuk programı, belgesel, kurgu film ve benzeri dallara evre bilincini ne çıkaran yapımlara ödül vermektedir.*” (Eryılmaz, 2017: 122). Sözü geçen kuruluş adına ödül olan yapımlardan biri de Erin Brockovich filmidir. Bu filmde, güçlü duruşu ve kararlılığıyla evre bilinci konusunda milyonlara ilham olabilecek bir kişiliğin hikyesi anlatılmaktadır. Filmin tamamen kurmaca olmaktan ziyade gerçek bir hikyeden alınmış olması evre koruyuculuğu konusunda büyük bir umut vermektedir. Bu durum, bireylerin evre bilinci konusunda motive olmalarına katkı sağlayacak önemli bir etkindir.

Kaynakça

ADLER, A. (2022). *Yaşama Sanatı* (18. Baskı). ev. Kamurn şipal, İstanbul: Say Yayınları.

ERYILMAZ, . (2017). evre Söylemlerine Göre evre Konulu Filmlerin Analizi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1.

ÖKSÜZ, İ. (2022). Kültür Endüstrisi Bağlamında Sinema ve Toplum İlişkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ALTAY, S. ve Uğur, U. (2018). Sinemanın Propaganda Aracı Olarak Kullanılması: Ben Küba Filmi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 8.